

МЕМЛЕКЕТТІК БАҚЫЛАУ ЖӘНЕ ҚАДАҒАЛАУ

Орындған: Омаров О.

- **Мемлекеттік бақылау** – тексерілетін субъектілер қызметінің ҚР заңнамасында (ҚР Кәсіпкерлік кодексі) белгіленген талаптарға сәйкестігін бақылау және қадағалау органының тексеру және байқау жөніндегі қызметі, оны жүзеге асыру барысында және нәтижелері бойынша жедел ден қоюсыз құқықтық шектеу сипатындағы шаралар қолданылуы мүмкін;

Мемлекеттік қадағалау – тексерілетін субъектілердің ҚР ҚР заңнамасының (ҚР Кәсіпкерлік кодексі) талаптарын сақтауын бақылау және қадағалау органының тексеру және байқау жөніндегі қызметі, оны жүзеге асыру барысында және нәтижелері бойынша жедел ден қою шаралары қолданылуы мүмкін;

Мемлекеттік бақылаудың және қадағалаудың қағидаттары мен міндеттері

- 1) заңдылық;
- 2) бәрінің заң және сот алдындағы теңдігі;
- 3) жеке немесе заңды тұлғаның адалдық презумпциясы;
- 4) жариялылық;
- 5) бақылаудың және қадағалаудың жоспарлылығы мен жүйелілігі;
- 6) мемлекеттік органдар лауазымды адамдарының кәсіптік біліктілігі мен құзыреттілігі;
- 7) бақылау және қадағалау органдары лауазымды адамдарының өз лауазымдық міндеттерін орындамағаны не тиісінше орындамағаны және олардың өз өкілеттіктерін асыра пайдаланғаны үшін жауаптылығы;
- 8) жазалау алдында құқық бұзушылықтың алдын алудың басымдығы;
- 9) қажеттілік пен жеткіліктілік;
- 10) мемлекеттік органдар арасындағы бақылау өкілеттіктерінің аражігін ажырату;
- 11) адал тексерілетін субъектілерді көтермелеу, құқық бұзушыларға бақылау мен қадағалауды шоғырландыру;
- 12) тексерілетін субъектілер мен тұтынушылардың өз заңды құқықтарын дербес қорғауға қабілеттілігін арттыру;
- 13) мемлекеттік бақылау және қадағалау жүйесінің есептілігі мен ашықтығы;
- 14) тәуелсіздік;
- 15) объективтілік және турашылдық;
- 16) дәйектілік қағидаттарына негізделеді.

- **Мемлекеттік бақылаудың және қадағалаудың міндеттері**

- ҚР Кәсіпкерлік кодексі 130 бабына сәйкес мемлекеттік бақылаудың және қадағалаудың міндеттеріне экономикалық қауіпсіздікті, алдау практикасының алдын алуды, табиғи және энергетикалық ресурстарды үнемдеуді, ұлттық өнімнің бәсекеге қабілеттілігін арттыруды әрі жеке және заңды тұлғалардың конституциялық құқықтарын, бостандықтары мен заңды мүдделерін қорғауды қоса алғанда, тексерілетін субъект өндіретін және өткізетін өнімдердің, технологиялық процестердің адамдардың өмірі мен денсаулығына қауіпсіздігін, олардың мүлкін қорғауды, қоршаған орта үшін қауіпсіздігін, ҚР ұлттық қауіпсіздігін қамтамасыз ету жатады.

Кәсіпкерлікті мемлекеттік бақылау және қадағалау тәуелсіздік, объективтілік, бейтараптылық, бақылау және қадағалау нысандарының анықтығы қағидаттарының негізінде жүзеге асырылады.

Бақылау және қадағалау нысандары

- 1) ұйымдастыру және жүргізу тәртібі – ҚР Кәсіпкерлік кодексте, ал осы Кодексте көзделген жағдайларда ҚР өзге де заңдарында айқындалатын тексеру;
- 2) егер "Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы" Қазақстан Республикасының Салық кодексі өзгеше көзделмесе, ұйымдастыру және жүргізу тәртібі осы және ҚР өзге де заңдарында айқындалатын, алдын алу-профилактикалық сипаттағы профилактикалық бақылау мен қадағалау нысанында жүзеге асырылады.

- Бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бармай профилактикалық бақылау мен қадағалау мынадай шарттар сақтала отырып, ҚР Кәсіпкерлік кодекс және ҚР өзге де заңдарына сәйкес жүзеге асырылады:
- 1) бақылау және қадағалау органдарына бақылау және қадағалау субъектілеріне (объектілеріне) баруға тыйым салынады;
- 2) құқықтық статистика және арнайы есепке алу саласындағы уәкілетті органда тіркелу және бақылау және қадағалау субъектісін алдын ала хабардар ету талап етілмейді;
- 3) бұзушылықтар болған жағдайда әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қозғамай, бірақ бақылау және қадағалау субъектісіне оны жоюдың тәртібі міндетті түрде түсіндіріле отырып, бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бармай профилактикалық бақылау мен қадағалау қорытындысы бойынша олардың түріне қарай қорытынды құжаттар (анықтама, қорытынды, ұсынымдар және басқалары) жасалады.

■ **Тексеру түрлері**

- 1) тәуекел дәрежесін бағалау негізінде ерекше тәртіп бойынша жүргізілетін тексерулер;
- 2) ішінара;

- 3) жоспардан тыс.

Адамның өмірі мен денсаулығына, қоршаған ортаға, жеке және заңды тұлғалардың, мемлекеттің заңды мүдделеріне төнетін тікелей қатердің алдын алу және (немесе) оны жою мақсатында бақылау және қадағалау органы тәуекел дәрежесін бағалау негізінде нақты тексерілетін субъектіге (объектіге) қатысты тағайындайтын тексеру – ерекше тәртіп бойынша жүргізілетін тексеру болып табылады.

■ Тексеру жүргізу мерзімі

- Тексеру жүргізу мерзімі алдағы жұмыстардың көлемі, сондай-ақ алға қойылған міндеттер ескеріле отырып белгіленеді және микрокәсіпкерлік субъектілері үшін – 5 жұмыс күнінен, шағын, орта және ірі кәсіпкерлік субъектілері, сондай-ақ жеке кәсіпкерлік субъектілері болып табылмайтын тексерілетін субъектілер үшін 30 жұмыс күнінен аспауға тиіс, оған ҚР [салық](#) көзделген, салықтық тексеруді жүргізу кезіндегі жекелеген жағдайлар, сондай-ақ халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласында, ветеринария, өсімдіктер карантині және оларды қорғау, тұқым шаруашылығы, астық және мақта нарығы, құрылыс объектілеріндегі еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау бөлігінде ҚР еңбек заңнамасын сақтау саласында жүргізілетін тексерулер кірмейді, олар үшін салалық ерекшеліктер ескеріле отырып, тексерулер жүргізудің мынадай:

1) халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы тексерулер – 15 жұмыс күніне дейін болатын және он бес жұмыс күніне дейін ұзартылатын;

2) ветеринария, өсімдіктер карантині және оларды қорғау, тұқым шаруашылығы, астық және мақта нарығы саласында – 5 жұмыс күнінен аспайтын және бес жұмыс күніне дейін ұзартылатын;

3) құрылыс объектілеріндегі еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау бөлігінде ҚР еңбек заңнамасын сақтау саласында олардың техникалық күрделілігін ескере отырып:

техникалық жағынан күрделі объектілерге жатқызылатындарға – 5 жұмыс күнінен аспайтын және 5 жұмыс күніне дейін ұзартылатын;

техникалық жағынан күрделі объектілерге жатқызылмайтындарға – жұмыс күнінің 4 сағатынан аспайтын және жұмыс күнінің 8 сағатына дейін ұзартылатын мерзімдер белгіленеді.

Назарларыңызға рахмет!